

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ
ਬੀਫੇਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.
ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਅਤੇ ਸੇਨੀ ਜੇ. ਵਿਚਾਲੇ ਫਰਕ 'ਤੇ
ਰਾਜ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।
ਬਨਾਮ
ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ, ਆਦਿ - ਦੇਸ਼ੀ-ਜਵਾਬਦਾਰ।
1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 526

ਅਪਰਾਧਿਕ ਜੁਰਮ—ਮੇਨਸ ਰੀਅ—ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਕੈਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948—ਕਲਾਜ਼ 23 (ਡੀ)- ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ—ਇਰਾਦਾ—ਦਾ ਸਬੂਤ—ਫਾਸਟ ਡਾਈਂਗ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ—ਕਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਮਿੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ -ਡਾਈਂਗ ਲਈ ਰੰਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਬਣਾਇਆ—ਕੀ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਡਾਇਰ—ਕੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਵੀ—ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਆਰਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਹੈਲਡ, (ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ), ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ. ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਇਹ ਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਿਨਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਮਲ ਬੈਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1), ਸ਼ੇਰਾਸ ਬਨਾਮ ਡੀ. Rutzen (2), ਅਤੇ Brend v. ਵੁੱਡ (3), 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ.

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੱਕੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਡਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਰੰਗਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ '114 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਣਾ ਟੀਵੀ ਹੈ, ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨਾ, ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਹਨ।

ਆਯੋਜਿਤ (ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਨੀ, ਜੇ.)—

- (1) ਕਿ ਹਰ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਰੀਅ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- (2) ਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਾਂਗ ਇਰਾਦਾ, ਸਿਰਫ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (3) ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀ ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ.

(ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਸੇਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)।

ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਭਨੇਟ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 27 ਜੂਨ 1950 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਹਰ ਪਰਸ਼ਾਦ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਮ ਐਲ ਪੁਰੀ, ਸ਼ੰਭੂ ਲਾਲ ਪੁਰੀ ਅਤੇ ਐਨ ਐਸ ਕੇਜੀਰ।

ਜਜ਼ਮੈਂਟ

ਸੇਨੀ, ਜੇ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਕੁਝ ਰੰਗਦਾਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿੱਲ ਅਤੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਲਾਜ਼ 23 (ਡੀ), ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। 1948. ਡਾਇਰਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ TC (6) 1/44, ਮਿਤੀ 19-2-1949 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। 19-2-1949 ਦੇ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ TC (6) 1/44 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡਾਇਰਾਂ ਨੇ 10 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਪਰ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਇਸ ਆਖਰੀ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੰਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਾਜ਼ 23, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ

(ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ:

"23 (1) ਜਿੱਥੇ ਮਾਰਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਧਾਗੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

(ਏ) * * * *

(ਬੀ)* * * *

(ਸੀ)* * * *

(ਡੀ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਧਾਗੇ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ 'ਸੱਚਮੁੱਚ' ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਲਈ।"

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 526 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਹਨ (1) ਮੁਨੀ ਲਾਲ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ (2) ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਡਾਇਰ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਮਨਚਰ ਲਾਲ ਹੈ। ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 26-11-1949 ਨੂੰ ਡਾਇਰ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਕਿ 32 'ਥਾਨ' ਗਿੱਲੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਅਤੇ 75 'ਥਾਨ' ਰੰਗੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਸਨ। , ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਕੁਝ 'ਤੇ ਉਹ 'ਟੈਕਸ ਮਾਰਕ' ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਬਰਤਨ (ਪੈਨ) ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੀਡੀਓ ਮੀਮੇ ਐਕਸ. P. A) ਅਤੇ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ 2 ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 527 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਹਨ (1) ਉਹੀ ਮੁਨੀ ਲਾਲ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਡਾਇਰ, (2) ਅਬਦੁਲ ਗਫੂਰ, (3) ਅਬਦੁਲ ਵਾਹਿਦ, (4) ਅਮੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ, ਅਤੇ (5) ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ 124 ਥਾਨ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰ: 2 ਤੋਂ 5 ਨੂੰ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 124 ਥਾਨ ਦਿੱਤੇ। , ਆਦਿ, ਫਾਸਟ ਰੰਗਾਈ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਕੋਲ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਟੀ.ਸੀ. (6) 1/44, ਮਿਤੀ 19 ਫਰਵਰੀ 1949। ਪਟੀਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ, ਦਿੱਲੀ ਕਲੇਥ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1949 ਵਿੱਚ, ਮਿੱਲ ਨੇ 9 ਗੰਢਾਂ ਵੇਚੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੱਠ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਸੀ. 7983 ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰਾ ਲੱਥਾ ਬੇਅਰਿੰਗ ਮਾਰਕ 25/0155 ਸੀ, ਮੁਨੀ ਲਾਲ-ਮਦਨ ਲਾਲ-ਵੀਡੀ ਕੈਸ-ਮੀਮੇ ਨੰਬਰ 4743, ਮਿੱਲ ਦਾ ਟੈਕਸਟ-ਮਾਰਕ 510 ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਧੋਣ ਨਾਲ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗਵਾਹ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਐਕਸ. ਪੀ.ਏ., ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ ਸੋਨੀ, ਜੇ.5 ਜੇ ਕਿ ਡਾਇਰ

ਹਨ, ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਧੋਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਧੋਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੱਪੜਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੀਜੇ ਗਵਾਹ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 528 ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ੀ (1) ਉਹੀ ਮੁਨੀ ਲਾਲ, ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ (2) ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, ਜੋ ਕਿ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਮਿੱਲ ਟੇਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ 19 ਫਰਵਰੀ 1949 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ T.C.(6) 1/44 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ-ਮਾਰਕ ਅਤੇ ਮੀਮੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਗੇ ਹੋਏ, ਐਕਸ.ਐੱਚ. ਪੀ.ਏ., ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼, ਡਾਇਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ.. ਦੂਜਾ ਗਵਾਹ ਉਹੀ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਕੱਪੜਾ ਮਿੱਲ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 24/25 ਨਵੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਸੀ. 8498 ਅਤੇ ਜੇ.ਸੀ. 8574, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰਾ ਲੱਠਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੈਸ. ਮੁਨੀ ਲਾਲ-ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੈਸ਼-ਮੀਮੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਕਦ-ਮੀਮੇ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਠਾਂ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਡਿਲੀਵਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਗਵਾਹ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ Exh ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਲੇਖ. ਪੀ.ਏ. ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਚੱਕੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨੰਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 529 ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ੀ ਹਨ (1) ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ, ਮੈਸਰਜ਼ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ- ਘਸੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਕੱਪੜਾ ਮਾਰਕੀਟ, ਦਿੱਲੀ, ਅਤੇ (2) ਉਹੀ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼, ਡਾਇਰ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿੱਲ ਦਾ ਬਣਿਆ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ। ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫਾਸਟ ਡਾਈਂਗ ਦੁਆਰਾ ਮਿੱਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 21 ਥਾਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਟੀ.ਸੀ.(6) 1/44, ਮਿਤੀ 19 ਫਰਵਰੀ 1949। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਿਸਟਰ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲ ਕੁਆਂ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਕਿ ਉਹ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਢੱਕਣ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਸੀ. 8498 ਅਤੇ 8574, ਟੇਕਸ ਨਾਲ ਦੇ ਗੱਠਾਂ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਮੁੜ ਢੱਕਿਆ। -ਮਾਰਕ 510 ਦਿੱਲੀ ਕਲੇਬ ਮਿੱਲਜ਼, ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ 'ਤੇ ਇਹ

ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 530 ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ੀ (1) ਉਹੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ (2) ਉਹੀ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਡਾਇਰ ਹਨ। ਦੇਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦੀ ਮਾਰਕਿੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 62 ਥਾਨੇ ਫਾਸਟ ਡਾਈਂਗ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਟੀ.ਸੀ. (6) 1 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਗਾਈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੰਗਾਈ ਕਰਦੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। /44, ਮਿਤੀ 19 ਫਰਵਰੀ 1949। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ੀ ਡਾਇਰ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਉਹੀ ਡਾਇਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ: 526 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕੁਝ ਗਿੱਲੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁੱਕੇ, ਅਤੇ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।

ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। P. A ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ 28-11-1949 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਅਹਾਤੇ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਇਰ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਸੁੱਕੇ ਜਾਂ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਗਿੱਲਾ ਪਾਇਆ, ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਰਿਸੈਪਟਕਲਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ. ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ PA ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁੱਕੇ ਅਤੇ ਗਿੱਲੇ ਦੋਵੇਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਰੰਗਾਂ - ਪੀਲੇ, ਨੀਲੇ, ਭੂਰੇ, ਹਰੇ, ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਰੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

“ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਉੱਤੇ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਥੋੜਾ ਮੱਧਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਵੀ ਸੀ। ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।”

ਕਲਾਜ਼ 23, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948, ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: “..... ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ...” ਜਦੋਂ tex ਮਾਰਕ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਹਰ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮੇਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੁਰਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ - ' ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਮਾਲ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ', ਏਆਈਆਰ 1947 ਪੀਸੀ 135 (ਏ), ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪਿਆ। ਆਖਰੀ ਜੰਗ. ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਮਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਈਟ ਜੇ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਖੋ - - 'ਸੇਰਾਸ ਵੀ. ਡੀ ਰੁਟੀਨ', (1895) 1 QB 918 ਤੇ p. 921 (B)। ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅੱਖਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਸੱਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੈਕਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ 'ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੀ ਕੈਦ ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। , ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ;

'ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, 'ਮੇਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੁਦਾਲਾ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਕੇਲ ਦੇਸ਼ੀ ਮਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬ੍ਰੈਂਡ ਬਨਾਮ ਵੁੱਡ', (1946) 110 JP 317 ਤੇ p. 318 (ਸੀ)।"

ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਜਦੋਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰੰਗਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦੇਣ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਪੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਸੀ? ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ-ਜਵਾਬਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰੰਗਦਾਰ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਤੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਜੇ ਰੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਰੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੋਂ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ? ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਦੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਗਿੱਲੇ ਟੁਕੜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਰੰਗਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੰਗਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕੱਪੜੇ ਦਾ. ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ

ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ 'ਕਵਾ' ਸੀ। 'ਕਵਾ' ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਜੋ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜੀਬ ਟੁਕੜਾ ਜਾਂ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਰੰਗਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੁਕੜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਰੱਖਣੇ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਮਤਾਂ ਵਸੂਲ ਸਕਣ। ਦਲੀਲ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਮਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਉੱਚ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਰੰਗਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਡਾਇਰ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਨ। 'ਰੇਸ ਇਪਸਾ ਲੋਕੀਤੂਰ', ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ੀ-ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਜਾਂ ਰੰਗਦਾਰ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਇਰਾਦਾ, ਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਾਂਗ, ਕੇਵਲ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਰੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਡੂੰਘੀ ਰੰਗਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗੇ ਹੋਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਿੱਖ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਇਰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡੂੰਘੀ ਰੰਗਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ

ਸੀ। ਪਰ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਰੰਗਦਾਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਕਲਾਜ਼ 23 (ਡੀ), ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1943 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਸਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7, ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਪਲਾਈਜ਼ (ਅਸੈਂਸ਼ੀਅਲ ਸਪਲਾਈਜ਼) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਥਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਐਕਟ, 1946. ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਆਂਗਾ। 250/- ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਰੰਗਦਾਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ। 50/- ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ। ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਦਿੱਖ ਸਨ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਜ਼ 37, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਬੰਧਤ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਮੈਂ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਪਿਛਲੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗਾ।

ਮੁਨੀ ਲਾਲ, ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਅਤੇ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਉੱਤੇ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 526 ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ "ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿੱਲ ਤੋਂ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੇਕਸ ਮਾਰਕਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਰੰਗੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕੋਲ 19 ਫਰਵਰੀ 1949 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ TC (6) 1/44 ਦੁਆਰਾ ਲੇੜੀਂਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਦੋ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1, ਚੌਧਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ:

“26-11-1949 ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 32 'ਥਾਨਸ' ਗਿੱਲੇ ਅਤੇ 15 'ਥਾਂਸ' ਰੰਗੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਸੇ ਗੁਣ ਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਬਰਤਨਾਂ ਨੂੰ 'ਵੀਡੀਓ' ਮੈਮੋ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਪੀਏ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ: ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਹੈ।”

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2 ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕੱਪੜਾ 'ਰੰਗ ਕਰਨ' ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕੱਪੜਾ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਹੈ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਫਲਾਇਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਵਿੱਚ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਮਕ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਰਥਾਤ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 23, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ-

"(a) ਕਿ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ;

(b) ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੋਵੇਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਇਕੱਲੇ ਰੰਗਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(c) ਕਿ ਕਪਾਹ ਦੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਰੰਗਾਈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰੰਗਾਈ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(d) ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਰੰਗਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ;

(e) ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮੱਧਮ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ

(f) ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਮੇਰਾ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਜੋ ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਮਿੱਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਇਦ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਡਾਇਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਇਹ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੇਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਆਉ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ਕਿ ਮੈਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਖੋਜ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 23, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ ਅਕਸਰ ਸਾਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਜਾਂ ਗੱਠਾਂ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੱਪੜਾ "ਰੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ" ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਡਾਇਰ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀ ਲਈ ਇੰਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਪਾਰੀ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ "ਰੰਗ" ਲਈ ਡੇਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: ਉਸਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੰਗ ਜੋ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਹਲਕਾ ਰੰਗ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਡੂੰਘਾ ਰੰਗ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਉਹ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ।

ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਇਹ ਸਭ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਤੇਜ਼ ਰੰਗ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ"। ਜੇਕਰ ਡਾਇਰ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੁਝ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨੈਕਰ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੈਕਰ ਜਾ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਖਰੀਦੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਨੈਕਰ ਜਾ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਨੈਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦੁਬਾਰਾ, ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਕਾਰ ਨੂੰ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਲਕ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304A, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੈਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਰੰਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸਦਾ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ "ਫਾਸਟ ਡਾਈ" ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਡਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਰੰਗਾਈ ਹੋਵੇ। ਤੇਜ਼ ਰੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਰੰਗ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਜਾਂ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 32 'ਥਾਂਸ' ਜੋ ਕਿ ਗਿੱਲੇ ਸਨ ਅਤੇ 75 'ਥਾਂਸ' ਜੋ ਕਿ ਰੰਗੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਸਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਸਾਰੇ ਗਿੱਲੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁੱਕੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਖੁਦ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੁਝ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੁਝ 'ਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਟਾਏ ਜਾਣ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਡਾਇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਧੋਣ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 23, ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3, 505/5, 422/3, 453/6 ਅਤੇ 459/5 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 7, ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਪਲਾਈ (ਅਸਥਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ) ਐਕਟ, 1946 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ TC (6) 1/44 ਮਿਤੀ 19-2-1949 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 25/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 23

(ਡੀ), ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ (ਕੰਟਰੋਲ) ਆਰਡਰ, 1948 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਡਾਇਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਨੇ ਧਾਰਾ 417, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ।

1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੰ. 526 ਤੋਂ 530 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਸੇਨੀ ਜੇ. ਨੇ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਇਰਜ਼ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਭੰਡਾਰੀ ਜੇ., ਸੇਨੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 429 ਦੇ ਤਹਿਤ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 526 ਤੋਂ 530 ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪੰਜ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੰਗਣ ਲਈ ਡਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਦਾ) ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੰ. 526 ਤੋਂ 530 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕਮਾਤਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਲਈ ਡਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। (d) ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(1) (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- "23 (1) ਜਿੱਥੇ ਮਾਰਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਧਾਗੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

(ਏ)	*	*	*	*
(ਬੀ)	*	*	*	*
(ਸੀ)	*	*	*	*

(ਡੀ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਧਾਗੇ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।"

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 526 ਬਣਦੀ ਹੈ, ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ, ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰ, ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ, ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(d) ਦੇ ਨਾਲ। ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਆਈ., ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 26 ਨਵੰਬਰ 1946 ਨੂੰ, ਉਸਨੂੰ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮਿਲਿਆ। ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਦੇ ਹੋਏ ਲੱਭਦੇ ਹੋਏ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ 32 ਥੈਕਾਂ 'ਤੇ ਗਿੱਲੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਥੈਕਾਂ 'ਤੇ 75 ਥੈਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੰਖੇਪ ਟਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1. ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ। ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 505/5 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 527 ਬਣਦੀ ਹੈ, ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਗਫੂਰ, ਅਬਦੁਲ ਵਾਹਿਦ, ਅਮੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਾਇਰਾਂ 'ਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਕਲੇਬ ਮਿੱਲਜ਼ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1949 ਵਿੱਚ ਮਿੱਲ ਨੇ 9 ਗੱਠਾਂ ਕੱਪੜਾ ਵੇਚਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੱਠੜੀ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਸੀ. 7983 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਰਾ ਲੱਥਾ ਵਾਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨ 25/0155 ਸੀ, ਮੈਸਜ਼ਰ ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ-ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ। , ਮਿੱਲ ਦਾ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ 510 ਹੈ। ਜਿਰਾਹ ਵਿੱਚ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ ਧੋਣ ਨਾਲ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਅਬਦੁਲ ਗਫੂਰ, ਅਬਦੁਲ ਵਾਹਿਦ, ਤੋਂ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਮੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਫਿਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਧੋਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਧੋਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮਰੀ ਟਰਾਇਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3, ਨੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਬਦੁਲ ਗਫੂਰ, ਅਬਦੁਲ ਵਨੀਦ, ਅਮੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ 124 ਥਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 422/3 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 528 ਬਣਦੀ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(d) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਐਕਟ। ਆਦਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੇ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ.ਏ. ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੁਨਾਲ ਲਾਲ, ਕੱਪੜਾ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼, ਡਾਇਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਕਲੇਬ ਮਿੱਲ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਨੇਜਰ ਸੂਰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 24/25 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੋਰਾ ਲਾਠਾ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨੰ: ਜੇ.ਸੀ. 8498 ਅਤੇ ਜੇ.ਸੀ. 8574, ਮੇਸਰਸ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3, ਇੰਸ- ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੈਕਟਰ, 1949. ਟੈਕਸਟਾਈਲ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੇ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ.ਏ., ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਰਿਹਾ

ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਸਨ। ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਮੁੰਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ. ਜੇ. ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 453/5 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 529 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ 21 ਥਾਨੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਫਾਸਟ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਸ੍ਰੀ ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕੱਪੜਾ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਸੀ 8498 ਅਤੇ 8574 ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੈਕਸਟ ਮਾਰਕ 10 ਹੈ |ਹਰਬੰਸ | ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਥੈਂਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ ਚੱਕੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਲਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਲਈ 21 ਥਾਨ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 459/5 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 530, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ, ਅਤੇ ਬਸ਼ੀਰ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰ, ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਐਮ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 62 ਥਾਨ ਫਾਸਟ ਡਾਈੰਗ ਦੁਆਰਾ ਮਿੱਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਸ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਉਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਸਮਰੀ ਟਰਾਇਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਕਵਰੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1950 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਵਿੱਚ ਚੌਧਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਸਬੂਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਬੂਤ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਮੀਮੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ., ਜੋ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਹੈ।

ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੰ. 526 ਤੋਂ 530 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। . ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (d) ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਸ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਮਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ - 'AIR 1947 PC 135 (A)', ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੁਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਮੇਰੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ -- '(1895) 1 QB 918 (B)', ਡੇ ਜੇ. ਨੇ ਕਲਾ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਜੁਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ' ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਟੀਕ ਬਿਆਨ ਲਈ -- '(1946) 175 LT 306 'ਤੇ p. 307 (ਸੀ) ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਗੋਡਾਰਡ ਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਪਰਾਧ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ੀ ਮਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।"

ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਤੱਕ 'ਮੈਨਸ ਰੀਆ' ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਏ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿੱਲ ਦਾ ਬਣਿਆ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਡਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਡਾਇਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰੰਗਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਚੱਕੀ ਦੇ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 114, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੇਰਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਜਵਾਬਕਾਰ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਇਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗਾਈ ਲਈ ਜੇ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰੰਗਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ

ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ 'ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ' ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 (ਡੀ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਬਚਾਅ 'ਸਰਲ' ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 459/5 ਵਿੱਚ ਸਮਰੀ ਟਰਾਇਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਮੀਮੇ, 1950 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 459/5 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। 1950 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ। ਚੌਥਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਓਮ ਪਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 459/5 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 262 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਟਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 262 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 250/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 25/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਅਤੇ 459/5 ਵਿੱਚ, ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਮੀਮੇ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 6 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 75 'ਥਾਨ' ਅਤੇ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸੇਲਾਂ 'ਥਾਂਸ' ਸਾਬਕਾ 1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 425/3 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਪੀ.ਏ.

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 505/5 ਵਿੱਚ, ਵਸੂਲੀ ਮੀਮੇ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮਾਂ ਨੰਬਰ 2, 6 ਅਤੇ 7 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 43 'ਥਾਂਸ', ਸਾਬਕਾ. ਪੀ.ਏ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 422/3 ਵਿੱਚ, ਵਸੂਲੀ ਮੀਮੇ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮਾਂ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ 33 'ਥਾਨ'। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 453/5 ਵਿੱਚ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ 21 'ਥਾਨਾਂ' ਵਿੱਚੋਂ 19 'ਥਾਨਾਂ' ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

1950 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੰਬਰ 526 ਤੋਂ 530 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਰਾਏ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ |